

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 14 sierpnia 2015 r.

Poz. 2661

UCHWAŁA NR VI/46/2015 RADY GMINY KRASNOPOL

z dnia 2 lipca 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Krasnopol na lata 2015-2019”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, poz. 645, poz. 1318, z 2014 r. poz. 379, poz. 1072) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z 2015 r. poz. 379) po uzyskaniu pozytywnej opinii Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami Gminy Krasnopol na lata 2015 - 2019”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Krasnopol.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Tadeusz Piotr Korsakowski

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY KRASNOPOL

NA LATA 2015 -2019

WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiamy dziedzictwo kulturowe z archeologią, architekturą i sztuką. Również dawne formy gospodarowania (np. sposoby uprawy roli, sposoby produkcji różnych wyrobów charakterystycznych dla danego regionu) oraz wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności stanowią elementy naszej kultury. Pamiętać zatem musimy o bogactwie nieodnawialnych źródeł informacji o życiu i działalności naszych przodków oraz potrzebie zachowania tych źródeł dla przyszłych pokoleń. Świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków jest coraz powszechniejsza wśród władarzy oraz mieszkańców naszej gminy. Dbanie o należyty stan i atrakcyjny wygląd naszych zabytków jest naszym obywatelskim obowiązkiem. Rewitalizacja poszczególnych obiektów jest szansą na ich uratowanie. Tym bardziej, że na terenie gminy jest niewiele zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest koniecznością przewidzianą ustawą oraz potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy, pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o ich dobrą kondycję. Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2015 – 2019 jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie. Jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego. Program opieki nad zabytkami stanowi podwalinę współpracy pomiędzy samorządem gminnym, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta rozwijana w kolejnych latach powinna przynieść lokalnej społeczności i nie tylko, wymierne korzyści – zachowanie naszego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Tworząc program opieki nad zabytkami w Gminie Krasnopol założono, że zasoby regionalnego dziedzictwa kulturowego są zasadniczym czynnikiem wpływającym na kształtowanie naszej tożsamości regionalnej.

Nadrzędnym celem opracowania Programu jest podejmowanie działań dążących do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego gminy poprzez określenie działań organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach gminy, a także włączenie zabytków w rozwój gospodarczy i społeczny gminy oraz zaszczepienie świadomości potrzeby, zasadności i sposobów ochrony zabytków wśród mieszkańców. Opracowując pierwszy Program Opieki nad zabytkami bazowano na zadaniach, które z mocy ustawy należą do zadań własnych gminy. W założeniach opracowanie Programu Opieki nad Zabytkami ma przyczynić się poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego, która będzie nie tylko uatrakcyjnieniem gminy na rynku turystycznym, nadaniem zabytkom właściwych funkcji ale również podniesieniem świadomości walorów dziedzictwa kulturowego. Podniesienie jakości warunków życia mieszkańców jest związane bezpośrednio z jakością przestrzeni kulturowej gminy. Program Opieki nad Zabytkami Gminy Krasnopol dotyczy zatem działań decydujących o stanie zasobów i walorach gminy i mających na celu poprawę funkcjonowania materialnego dziedzictwa kulturowego. Ważnym jest, aby poprawa ta dokonywała się przy współudziale lokalnej społeczności i zaangażowaniu jej członków w pracę zawodową.

Opracowany Program Opieki nad Zabytkami jest zgodny z rządowymi dokumentami o charakterze strategicznym, dotyczącymi ochrony i opieki nad zabytkami oraz planowania przestrzennego, sporządzonymi na poziomie ogólnokrajowym, wojewódzkim oraz gminnym.

1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawą prawną do opracowania Gminnego Planu Opieki nad zabytkami jest art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. (Dz. U z 2014 r., poz. 1445)

Programy mają na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
  - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.
6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 5, art.6 ust. 1 i art. 86 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446). Ustawa definiuje zarówno określenie zabytku, ochronę i opiekę nad zabytkami, formy ochrony jak i zadania samorządów w zakresie opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 3 ustawy zawarte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska

Art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,
  - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa,
  - d) dziełami budownictwa obronnego,
  - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - f) cmentarzami,
  - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
  - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
  - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
  - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
  - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
  - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
  - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U z 2012 r. poz. 642 i 908 oraz z 2013 r. poz. 829),
  - f) instrumentami muzycznymi,
  - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
  - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
  - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
  - b) cmentarzyskami,
  - c) kurhanami,
  - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 16. 1. Rada Gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17. 1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.).

Art. 18. 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19. 1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
  - 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.
2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22. 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.

5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
  - 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
  - 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
6. Właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.

Art. 89. Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Akty prawne, które bezpośrednio lub pośrednio regulują sprawy ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego to:

- 1) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595 z póź. zm.).
- 2) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013, poz. 594 z póź. zm.).
- 3) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2014 r. poz. 518 z póź. zm.).
- 4) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199.)
- 5) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., Nr poz. 1409 z póź. zm.).
- 6) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z póź. zm.).
- 7) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.).
- 8) Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r o muzeach (Dz. U. z 2012 r poz. 987 z póź. zm).
- 9) Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r, poz. 642 z póź. zm.)
- 10) Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r., poz. 404 z póź. zm.).

11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r o działalności pożytku publicznego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z póź. zm.).

Inne akty prawne, z którymi gminny program opieki nad zabytkami jest kompatybilny:

- 1) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. z 2011 r., Nr 165, poz. 987).
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2014 r., poz. 399).
- 3) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie udzielania dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 r., poz. 110).
- 4) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153).
- 5) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2004 r., Nr 124, poz. 1304 z póź. zm.).
- 6) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r., Nr 89, poz. 510).
- 7) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r., Nr 113, poz. 661).
- 8) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r., Nr 30, poz. 259).
- 9) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r., Nr 71, poz. 650).

Ochrona zabytków znajduje także uregulowania w aktach prawa międzynarodowego. Aktem prawa międzynarodowego dotyczącego ochrony i opieki nad zabytkami jest podpisana przez Polską Konwencję w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną ONZ dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. z dnia 30 września 1976 r.) Pryncypia dotyczące znaczeń, wartości dziedzictwa kulturowego zostały określone w następujących dokumentach:

- Karcie Ateńskiej (1933 r.)
- Karcie Weneckiej (1964 r.)
- Karcie Krakowskiej (2000 r.)
- Nowej Karcie Ateńskiej (2003 r.)
- Memorandum Wiedeńskim (2005 r., które stało się odstawą opracowania Declaration on the Conservation of Historic Urban Landscapes (Deklaracji dotyczącej konserwacji historycznych krajobrazów zurbanizowanych). Deklaracja została przyjęta podczas piętnastego walnego zgromadzenia państw stron konwencji światowego dziedzictwa UNESCO w Paryżu w październiku 2005 r.

3. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Art. 84. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obowiązek sporządzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Celem krajowego programu jest stworzenie warunków niezbędnych do sprawowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W krajowym programie powinny zostać określone cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposoby finansowania

planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji. Zadaniem głównym polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie w najbliższej przyszłości mechanizmów, które dostosowałyby tę sferę do warunków gospodarki rynkowej. Planowane działania dotyczą sfery legislacyjnej, zmian organizacyjnych obejmujących konieczne rozszerzenie zakresu działań instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego w Polsce oraz zmian w strategii i organizacji ochrony dóbr kultury. Tezy do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określiły cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami możemy przeczytać: "Ochrona zabytków została zadeklarowana jako konstytucyjny obowiązek Państwa (art. 5 Konstytucji RP) - Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego. Zabytki w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym, nad którym pieczę sprawuje art. 82 Konstytucji stanowiący: obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne. Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniając się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia.

Rolę zabytków mocno podkreśla między innymi Konwencja o Ochronie Dziedzictwa Architektonicznego Europy z 1985 roku, której zgodnie z art. 1 dziedzictw architektoniczne, rozumiane jest jako dobra trwałe obejmujące:

1. zabytki: wszelkie budowle i obiekty wyróżniające się szczególną wartością historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną, włącznie z ich częściami składowymi i wyposażeniem;
2. zespoły budynków: jednolite zespoły zabudowy miejskiej lub wiejskiej wyróżniające się szczególną wartością historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną, na tyle zwarte, aby tworzyły określoną jednostkę urbanistyczną;
3. tereny: dzieła stworzone wspólnie przez człowieka i naturę, stanowiące obszary częściowo zabudowane, dostatecznie wyodrębnione i jednolite, aby tworzyły jednostkę urbanistyczną, mającą szczególną wartość historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną.

Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem w ważnym interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństw, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenia dla sfery ekonomii i gospodarki. W założeniach program ma również uporządkowanie działań w sferze ochrony poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

1. zasady po pierwsze nie szkodzić,
2. zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
3. zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
4. zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
5. zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
6. zasady odwracalności metod i materiałów,
7. zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą postępowania konserwatorów - pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych". W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące cele działań:

1. W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:
  - a) Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
  - b) Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
  - c) Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
  - d) Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
  - e) Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
  - f) Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.

- g) Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach.
  - h) Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
  - i) Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.
2. W zakresie działań o charakterze systemowym:
- a) Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury World Cultural Heritage (Światowe Dziedzictwo Kulturowe).
  - b) Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.
3. W zakresie systemu finansowania:
- a) Stworzenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
4. W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:
- a) Tworzenie systemu stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.
  - b) Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwa użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.
  - c) Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.
5. W zakresie kształcenia i edukacji:
- a) Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
  - b) Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa.
  - c) Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
  - d) Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej.
  - e) Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.
6. W zakresie współpracy międzynarodowej:
- a) Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
  - b) Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

Założenia zawarte w Narodowej Strategii Kultury na lata 2004 - 2020

Przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. Narodowa Strategia Kultury na lata 2004 - 2013 i Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 przygotowane w 2005 r. przez Ministerstwo Kultury, będące rządowymi dokumentami tworzącymi ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską, zawierają ogólne założenia do tworzenia programu

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w sferze materialnej

spuścizny kulturowej Polski jest *Narodowy Program Kultury "Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego"*, którego celem jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- a) tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- b) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- d) tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- e) promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- f) wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- g) podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- h) zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.

Narodowy Program Kultury wskazuje możliwości finansowania ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków publicznych: z budżetu Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy strukturalnych, np.: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - jego możliwości dla sektora kultury dotyczą przede wszystkim tworzenia, modernizacji i rozwoju infrastruktury w tym obszarze, w tym rewaloryzacji i adaptacji obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe lub przemysłowe. Odnosi się to przede wszystkim do tworzenia centrów kulturalnych, traktowanych jako miejsce spotkań i odgrywających znaczną rolę w wymianie kulturalnej oraz otwarciu się regionu na zewnątrz. Szczególną kategorią w infrastrukturze kulturalnej są zabytki i muzea, które mają potencjał ekonomiczny. Mogą one stanowić atrakcje turystyczną, przyczyniając się do wzrostu zainteresowania regionem zarówno dla turystów, jak i w sposób pośredni dla inwestorów. Kolejną możliwość daje Europejski Fundusz Społeczny ukierunkowany zwłaszcza na procesy dostosowawcze i unowocześnianie polityki zatrudnienia. Możliwości finansowania kultury w tym wypadku polegają na tym, że działalność związana z poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i produkcja kulturalna może bezpośrednio lub pośrednio przyczyniać się do wzrostu liczby miejsc pracy. Najczęściej projekty kulturalne z tego zakresu są bezpośrednio lub pośrednio związane z promocją danego obszaru, a także ulepszeniem usług związanych z turystyką. Efekty działalności kulturalnej wykraczają jednak daleko poza podniesienie atrakcyjności turystycznej.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013–2016

Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym Programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne: tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to:

- a) podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- b) porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych;
- c) zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);
- d) wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- e) zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Zagadnienia horyzontalne nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania. W sposób istotny jednak wskazują zagadnienia priorytetowe w obszarze ochrony zabytków, przyjęte do realizacji do 2016 r.

3.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

3.2.1. Relacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie powiatu

Na dzień opracowania programu, powiat sejneński nie posiada aktualnej strategii. W strategii, która obowiązywała do końca 2013 r. wskazane były istniejące na terenie powiatu zasoby dziedzictwa kulturowego. W zakładanych celach i sposobach ich realizacji w strategii wskazywało się konieczność włączenia obiektów zabytkowych do systemu infrastruktury wspierającej rozwój turystyki.

3.2.2. Relacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został uchwalony przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwałą nr IX/80/03 w dniu 27 czerwca 2003 r.

W treści planu zostały wymienione zabytkowe zespoły urbanistyczne i ruralistyczne, unikalne zabytkowe obiekty architektury sakralnej i świeckiej, zespoły pałacowo-ogrodowe i dworskie, zabytki techniki i militarne, cmentarze różnych wyznań, miejsca kultu religijnego i stanowiska archeologiczne. W sferze kulturowej obejmującej system ochrony dziedzictwa kulturowego przyjęto zasady kompleksowości działań ochronnych i rewaloryzacyjnych, łączenia ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego oraz promowania regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego. Podstawowe cele polityki przestrzennej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, zapisane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego dotyczą:

- zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń poprzez ochronę i rewaloryzację istniejących zasobów, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony tożsamości kulturowej regionu przed zagrożeniem jej wytracenia w konfrontacji z europejskim uniwersalnym modelem życia w sferze materialnej i jej unikalnej specyfiki etnicznej i religijnej,
- uwzględnienia potrzeb współczesnego społeczeństwa w procesie ochrony i kształtowania zasobów dziedzictwa kulturowego - jako filarów rozwoju turystyki krajowej i międzynarodowej,
- tworzenia warunków kompleksowej ochrony obszarów o walorach zabytkowych i kulturowych, takich jak: strefy ochrony konserwatorskiej, parki kulturowe, rezerваты kulturowe i obszary krajobrazu historyczno - kulturowo - przyrodniczego,
- priorytetu ochrony walorów dziedzictwa kulturowego o randze międzynarodowej i krajowej,
- wykorzystania unikalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do krajowej i międzynarodowej promocji województwa.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku

W Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego przyjętej uchwałą nr XXXV/438/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego w dniu 30 stycznia 2006 r. w Priorytecie II. Infrastruktura społeczna, działaniu 2 „Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego”, przyjęto między innymi, że należy:

- tworzyć nowe instytucje kultury, szczególnie w siedzibach powiatów, z wykorzystaniem w pierwszej kolejności obiektów zabytkowych przydatnych do tej funkcji,
- wspierać rozwój kultury ludowej i amatorskiej, w tym folkloru i rękodzieła ludowego, twórczości profesjonalnej oraz amatorskiego ruchu artystycznego, z uwzględnieniem specyfiki województwa podlaskiego.

4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. Relacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami wykonanymi na poziomie gminy

Gmina nie posiada Strategii Rozwoju a dotychczas obowiązujący Plan Rozwoju Lokalnego uległ deaktualizacji. Dokumentami, w których zwarta jest kwestia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz Plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Krasnopol.

4.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krasnopol przyjętego uchwałą nr XXXIXV/173/01 Rady Gminy z dnia z dnia 25 maja 2001 r. z póź. zm. nakreślono cele i kierunki zachowania dziedzictwa kulturowego oraz ochrony krajobrazu kulturowego gminy, które przedstawia poniższy cytat:

„Krajobraz kulturowy gminy ulega gwałtownym przeobrażeniom od 2 poł. lat 70. XX wieku. Dawna tradycyjna zabudowa jest wypierana przez współczesne budownictwo o utylitarnych formach.

Należy pamiętać, że oddziaływanie krajobrazu kulturowego na mieszkańców jest bardzo ważnym elementem zachowania tożsamości kulturowej. Wprowadzenie do krajobrazu obiektów degradujących ma istotny wpływ na rozwój świadomości społeczności lokalnej. Aby powstrzymać degradację tej świadomości, konieczne jest utrzymanie określonych wartości materialnych.

W zakresie ochrony wartości materialnych należy:

1. Zwrócić szczególną uwagę na ochronę zabudowy Krasnopola wraz z cmentarzem oraz zespołem kościoła parafialnego;
2. Zachować tradycyjny układ przestrzenny Krasnopola;
3. Rozpocząć działania prowadzące do utworzenia muzeum regionalnego sztuki i rękodzieła ludowego;
4. Wraz ze służbami konserwatorskimi podjąć zdecydowane działania (poprzez istniejące instrumenty prawne) dotyczące poddania dworu i parku w Szejpiskach natychmiastowej rewaloryzacji a spichlerza rekonstrukcji;
5. Otoczyć pełną opieką obiekty wpisane do rejestru zabytków lub przewidywane do uznania za zabytkowe oraz wydzielić określoną pulę środków finansowych z budżetu gminy na ich remonty i zabezpieczenie;
6. Podjąć działania mające na celu budowę parku etnograficznego w Remieńkiniu lub Piotrowej Dąbrowie;
7. Podjąć działania mające na celu opracowanie szczegółowego programu ochrony, konserwacji i ekspozycji grodziska w Żubronajciu;
8. Objąć ochroną prawną przede wszystkim duże obszary jednostki architektoniczne - krajobrazowe;
9. Dla okolic jeziora Gremzdy, Długie opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, którego zapisy jednoznacznie określą m.in. wielkość działek, formy obiektów rekreacyjnych oraz ich usytuowanie (w pewnym oddaleniu od akwenu, poza miejscami eksponowanymi - np. na szczytach wzgórz);
10. Podjąć działania mające na celu narzucenie rygorów w zakresie utrzymania historycznie rozplanowanych struktur przestrzennych, rozłogów pól, utrzymania istniejącej sieci drożnej, zachowania form budownictwa mieszkalnego i gospodarczego;
11. Opracować katalog projektów budownictwa, który propagowałby regionalne formy architektury, detalu architektonicznego oraz dawał wskazania w zakresie materiału i kolorystyki obiektów;
12. Podjąć współpracę z wyższymi uczelniami w celu prowadzenia prac wykopaliskowych na wskazanych stanowiskach archeologicznych oraz potencjalnych grodziskach.

W zakresie ochrony niematerialnych wartości kulturowych należy:

1. Podjąć działania mające na celu powstanie i prowadzenie zespołów ludowych.
2. Podjąć działania mające na celu naukę rękodzieła i wytwórczości ludowej.

Prace nad zachowaniem materialnej spuścizny powinny być prowadzone równolegle z ochroną wartości niematerialnych.

Polityka osiągnięcia celów zachowania dziedzictwa i krajobrazu kulturowego obejmuje następujące kierunki i zasady działania:

1. Ochronę szeroko rozumianego krajobrazu kulturowego - krajobraz kulturowy podlegający ochronie został wyznaczony za pomocą stref ochrony konserwatorskiej (SOK).
2. Ochronę i konserwację zabytków budownictwa, ruralistyki i architektury wpisanych do rejestru zabytków, niezależnie od ich stanu zachowania, właściwą ich ekspozycję i udostępnienie dla turystyki krajoznawczej poprzez odpowiednie zagospodarowanie terenów otaczających.
3. Ochronę obiektów archeologicznych i paleontologicznych, takich jak ślady terenowe pierwotnego osadnictwa i działalności człowieka oraz wszelkie wytwory dawnych kultur.
4. Przeciwdziałanie dewastacji krajobrazu elementami infrastruktury technicznej.
5. Ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej (SOK).

6. Zalecanie stosowania materiałów budowlanych charakterystycznych dla terenu gminy, kontynuowanie regionalnych tradycji budowlanych.
7. Ścisłe określenie zasad lokalizacji nowych obiektów kubaturowych - zasady te powinny obejmować zabudowę siedliskową i rekreacyjną - należy utrzymać rygory budowlane w obszarach stykających się z Wigierskim Parkiem Narodowym oraz unikać lokalizowania budynków na eksponowanych wyniesieniach, szczególnie istotne jest, aby wznoszone budynki nie zasłaniały widoków na obiekty zabytkowe w strefie „B”, siedliska muszą być wtopione w naturalne ukształtowanie terenu.
8. Kształtowanie współczesnej zabudowy układów wsi w nawiązaniu do zabudowy tradycyjnej i przeciwdziałanie tendencjom do rozpraszania zabudowy wsi.
9. Pozyskiwanie i stwarzanie zachęt dla inwestorów zainteresowanych zagospodarowaniem i odnową obiektów zabytkowych.

Cele i kierunki ochrony obszarów i obiektów chronionych i zasady ich ochrony

W celu zachowania zasobów środowiska przyrodniczego, krajobrazu i dóbr kultury wyodrębnia się obszary i obiekty:

1. objęte ochroną, zaznaczone na rysunku studium:
  - obszar Wigierskiego Parku Narodowego i jego strefy ochronnej,
  - rezerваты przyrody,
  - pomniki przyrody,
  - użytki ekologiczne,
  - zabytki architektury,
  - zabytki archeologiczne,
  - parki dworskie,
  - cmentarze,
  - lasy ochronne,
  - akwenty objęte strefą ciszy,
  - obszar chronionego krajobrazu ze strefami ochronnymi wokół jezior,
2. proponowane do ochrony, zaznaczone na rysunku studium:
  - sieć ECONET – u,
  - strefy ochrony konserwatorskiej.

Ustala się następujące kierunki i zasady działania:

1. Zasady działania w istniejących obszarach i obiektach chronionych ustanowione na mocy prawa, zostały przedstawione w części: UWARUNKOWANIA.
2. Zasady działania na obszarach lasów ochronnych zgodnie z zarządzeniem nr 73 MOŚ,ZNiL z dnia 31 sierpnia 1993 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, a będących w zarządzie Lasów Państwowych.
3. Tereny leżące w granicach WPN, lecz nie stanowiące własności Skarbu Państwa w zarządzie Wigierskiego Parku Narodowego, podlegają ochronie krajobrazowej w rozumieniu zapisów art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody oraz jako krajobraz kulturowy w rozumieniu art. 5 ust. 122 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury.
4. Tereny leżące w granicach WPN podlegają zasadom zagospodarowania i ochrony zawartym w Planie ochrony Wigierskiego Parku Narodowego, zatwierdzonym Zarządzeniem Ministra Środowiska Nr 28 z dnia 30 marca 2000 r.
5. Zasady działania w projektowanych obszarach chronionych będą ustanowione wraz z ich powstaniem i zatwierdzeniem.
6. Obszary chronione wymagają środków finansowych w celu utrzymania ich w stanie naturalnym. Środki takie można pozyskiwać w ramach Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚ i GW), Banku Ochrony Środowiska (BOŚ), przy udziale wydziałów UW oraz pomocy funduszy zagranicznych np. PHARE i SAPARD przy współudziale samorządów lokalnych.

7. Aby zachować w stanie nienaruszonym wydzielone obszary wód podziemnych bez izolacji i średnio izolowane (wrażliwość terenu - możliwość zanieczyszczenia wód), należy podjąć działania mające na celu specjalne traktowanie ich przez przyszłych użytkowników. Do działań takich należy zaliczyć m.in.:
  - a) budowę oczyszczalni ścieków na terenie gminy,
  - b) dbałość o gospodarkę wodno – ściekową całej gminy,
  - c) skanalizowanie dróg, szczególnie tras często uczęszczanych o znaczeniu międzynarodowym.
8. W celu zachowania zasobów kulturowych i zabytkowych oraz krajobrazu kulturowego, wyodrębniono obszary i obiekty zaznaczone na rysunku studium, określone jako strefy ochrony konserwatorskiej (SOK).
9. W celu zachowania zasobów kulturowych i zabytkowych oraz krajobrazu kulturowego, należy respektować ścisłą ochronę prawną, której podlegają obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa suwalskiego (zasób obiektów zabytkowych i kulturowych) - m.in. otoczyć szczególną troską i opieką stare parki i cmentarze oraz właściwie wytyczyć ścieżki dydaktyczno - przyrodnicze.
10. W celu wykonania obowiązków w zakresie dbałości o dobra kultury oraz uwzględnienia zadań ochrony zabytków w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie dóbr kultury) Zarząd Gminy musi przedkładać do uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projekty planów miejscowych, które dotyczą obszarów wyznaczonych stref konserwatorskich.
11. W granicach obszarów objętych ochroną archeologiczną określa się następujące zasady i kierunki działania:
  - a) zakaz prowadzenia jakichkolwiek prac ziemnych w obrębie obiektu archeologicznego bez zgody konserwatora zabytków archeologicznych,
  - b) wszelkie prace wykonywane w obrębie obiektu muszą być prowadzone pod nadzorem archeologa,
  - c) podejmowanie działań mających na celu zmianę sposobu zagospodarowania chronionego stanowiska może odbywać się jedynie na podstawie decyzji właściwego organu ds. Ochrony Zabytków Archeologicznych,
  - d) wyklucza się przekształcenie chronionego stanowiska i jego otoczenia, bądź użytkowanie, które mogło by spowodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej.”

4.1.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Krasnopol

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Krasnopol został przyjęty uchwałą Nr VIII/40/03 Rady Gminy Krasnopol z dnia 30 czerwca 2003 r. W ustaleniach Planu w zakresie kształtowania zabudowy w którym § 5 ust. 3 brzmi: „architektura projektowanych obiektów powinna harmonizować z tradycyjną architekturą wiejską i otaczającym krajobrazem. Zaleca się obiekty o wysokości maksymalnie do dwóch kondygnacji nadziemnych i z poddaszem użytkowym przystosowanym do celów mieszkalnych, z poziomem parteru wyniesionym nad poziom terenu nie więcej niż 90,00 cm. Do kształtowania elewacji należy stosować naturalne, tradycyjne materiały budowlane: dachówkę i cegłę ceramiczną, kamień, drewno. Gabaryty budynków, podziały elewacji, proporcje i wielkości otworów okiennych i drzwiowych należy dostosować do istniejących w sąsiedztwie obiektów. Zadrzewienie roślinnością niską i wysoką, rodzimą występującą w sąsiedztwie”.

4.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

4.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Gmina Krasnopol położona jest w północnowschodniej części Polski w powiecie sejneńskim i zajmuje obszar 172 km². Podzielona jest na 37 sołectw. Na dzień 06 marca 2015 r. gmina liczy 4025 mieszkańców.

26% powierzchni Gminy Krasnopol obejmuje Wigierski Park Narodowy wraz z otuliną. Jest to teren wzmoczonej ochrony szczególnych wartości przyrodniczych, geologicznych i krajobrazowych 15 jezior pierwszej i drugiej klasy czystości plus rzeki stanowią 6,2% powierzchni gminy. Na terenie gminy nie ma zakładów przemysłowych ani produkcyjnych, mieszkańcy utrzymują się głównie z rolnictwa i dodatkowo prowadzonej działalności agroturystycznej.

Od 2010 r. gmina posiada herb i flagę zaakceptowaną przez Komisję Heraldyczną MSWiA. Herbem Gminy Krasnopol jest na tarczy czerwonej ręka zbrojna srebrna z mieczem srebrnym o rękojeści i jelcu złotym

nad korabiem złotym.

Pierwotnie Jaćwieskie tereny obecnej gminy Krasnopol od XV wieku znalazły się w Wielkim Księstwie Litewskim, administracyjnie w powiecie przelomskim w województwie Troki, diecezji Wilno. Kolonizacja środkowej części regionu nastąpiła później niż kolonizacja obrzeży i miała miejsce pod koniec XVII i na początku XVIII wieku. Tam gdzie pozostały jeszcze „kolonizacyjne luki” a dotyczyło to również obszaru dzisiejszej gminy Krasnopol – administrator ekonomii grodzieńskiej Antoni Tyzenhaus rozpoczął zakładanie osad.

Ekonomię podzielił na gubernie a następnie na mniejsze jednostki tzw. klucze, z których każdy miał posiadać miasto, folwark i kilka wsi. Gubernie dla dóbr stołowych (czyli przeznaczonych na utrzymanie króla i dworu) na tych terenach stanowiły Szczebra, a miastem dla jednego z jej kluczy miał być Krasnopol. Tak też się stało. Gubernator szczyrbski Maciej Eysymont (Eysmont) 1770 r. wybrał siedlisko dla Krasnopola.

Już w 1770 r. Krasnopol nazwany był miastem i najpewniej wtedy nadany został przywilej praw miejskich, które Krasnopol utracił w 1805 r., do czego przyczyniła się pruska polityka likwidacji polskich miast, gdy tereny znalazły się we władaniu Prus po I rozbiórce Rzeczypospolitej. W 1781 r. król Stanisław August Poniatowski ufundował kościół i podpisał przywilej powstania w Krasnopolu parafii. Tereny Gminy Krasnopol od 1807 r. należały do Księstwa warszawskiego, a od 1815 r. do guberni suwalskiej Królestwa Polskiego. Do dnia dzisiejszego charakter zagospodarowania samego Krasnopola w postaci obszernego rynku w centrum, z którego wybiega 5 ulic stanowi przykład zabytkowego planowania układów miejskich.

Historia nie zostawiła wielu zabytków w gminie Krasnopol. Bardzo cennym obiektem jest kościół parafialny pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego wybudowany w 1862 r. Nosi on cechy charakterystycznego dla XIX wieku stylu klasycystycznego.

Gmina nie jest również zasobna w surowce mineralne; znajdują się tu jedynie złoża torfu, którego udokumentowane zasoby wynoszą ponad 1000 hektarów.

4.2.2. Krajobraz kulturowy

Największym bogactwem naszego terenu jest jego ukształtowanie, czyste krystaliczne powietrze, oraz nieskażona działalnością człowieka przyroda, jej obfitość, różnorodność, niepowtarzalność. Krajobraz gminy zachował walory zabytkowe i przyrodnicze. Wyraźne historyczne układy pól z rozdzieleniem przez miedzę, obsadzenia gospodarstw i dróg lokalnych są przemieszane z wyraźnie występującą współczesną zabudową mieszkalną i gospodarczą. W dużej mierze nie uległ on jeszcze zniszczeniu ani nie poddał się dominacji form współczesnych.

Dosyć dobrze zachowały się formy zabudowy wiejskiej. Walory przyrodnicze i krajobrazowe, którymi są jeziora, rzeki, lasy zachwycają turystów a kwatery agroturystyczne, pola namiotowe, campingowe zachęcają do organizowania wypoczynku i aktywnej turystyki. Gmina umożliwia uprawianie turystyki aktywnej: spływy kajakowe, wycieczki piesze, rowerowe, jeździectwo a zimą narciarstwo biegowe.

Na terenie gminy znajdują się trzy ścieżki edukacyjne Wigierskiego Parku Narodowego: „Płazy”, „Puszcza”, „Dary Natury”. Wędrówkę ułatwiają wyznaczone szlaki piesze i rowerowe. Przebiega tu między innymi Podlaski Szlak Bociani oraz międzynarodowa trasa rowerowa EURO VELO R- 11. Przez gminę prowadzą również dwa szlaki papieskie „Tajemnice Światła” (pieszy, rowerowy, samochodowy, narciarski i kajakowy) oraz „Tajemnice Zawierzenia” (kajakowy).

Na krajobraz kulturowy Gminy Krasnopol, jako ważny element dziedzictwa kulturowego, składają się:

- obiekty architektury wiejskiej (chaty, domy mieszkalne, budynki gospodarcze),
- kościół,
- cmentarze,
- układ urbanistyczny miejscowości Krasnopol,
- tradycyjne formy budynków,
- pomniki przyrody.

Tradycje folkloru ludowego promuje Zespół Wielopokoleniowy Ruczaj, który reprezentuje gminę na różnego rodzaju festynach, spotkaniach, koncertach, imprezach dożynkowych na terenie kraju jak również i za granicą. Organizatorem imprez kulturalnych jest Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji organizujący zajęcia, spotkania podtrzymujące popularyzujące tradycyjne formy rzemiosła tj: kowalstwo, rzeźbę ludową, tradycje

kulinarną, malarstwo. W promowanie i podtrzymywanie naszej kultury i tradycji oraz obyczajów religijnych czynnie włącza się parafia będąca od wielu lat współorganizatorem dożynek parafialnych połączonych z odpustem Przemienienia Pańskiego, konkursów na palmy wielkanocne i śpiewanie kolęd.

4.2.3. Zabytki nieruchome

Zabytki nieruchome to głównie wiejskie chałupy, cmentarze i kościół wraz z kaplicą św. Agaty. Do rejestru zabytków wpisany jest również układ urbanistyczny miejscowości Krasnopol, który przypomina o tym, iż Krasnopol w przeszłości posiadał prawa miejskie. Wartość zabytkową stanowi studnia znajdująca się w centralnej części Krasnopola kryta wiórem. Do zabytków nieruchomych należą również cmentarze: parafialne, cmentarze z I wojny światowej w miejscowości Kopiec (Smolany Dąb). Poniższa tabela zawiera wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Lp	Miejscowość	Nazwa zabytku
1	Aleksandrowo, gmina Krasnopol powiat sejneński	chałupa drewniana nr 26
2	Aleksandrowo, gmina Krasnopol powiat sejneński	piwnica w zagrodzie nr. 26
3	Aleksandrowo gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek inwentarski w zagrodzie nr. 26
4	Aleksandrowo gmina Krasnopol, powiat sejneński	stodoła w zagrodzie nr. 26
5	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	układ urbanistyczny
6	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	wiata nad studnią
7	Krasnopol gmina Krasnopol powiat sejneński	kościół p.w. Przemienienia Pańskiego
8	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	kaplica św. Agaty w zespole kościoła parafialnego
9	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	Cmentarz parafialny rzym-katolicki
10	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	cmentarz parafialny rzym- katol
11	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	budynek mieszkalny- plebania nr 25
12	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	Organistówka – nr 22
13	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	stolarnia-wiatrak w zagrodzie nr 23
14	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	Chałupa nr 27
15	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	budynek gospodarczy – obora w zagrodzie nr 27
16	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	Szkoła nr 37
17	Krasnopol, gmina Krasnopol powiat sejneński	cmentarz żydowski
18	Kopiec (Smolany Dąb),gmina Krasnopol, powiat sejneński	cmentarz wojenny z I wojny światowej
19	Romanowce ,gmina Krasnopol, powiat sejneński	spichlerz w zagrodzie nr 33
20	Romanowce, gmina Krasnopol, powiat sejneński	stodoła w zagrodzie nr 36

21	Romanowce, gmina Krasnopol, powiat sejneński	Budynek gospodarczy w zagrodzie nr 36
22	Romanowce ,gmina Krasnopol, powiat sejneński	chałupa drewniana nr 45
23	Romanowce, gmina Krasnopol, powiat sejneński	chałupa drewniana nr 40
24	Szejpiszki,gmina Krasnopol, powiat sejneński	dwór zespole dworskim
25	Szejpiszki, gmina Krasnopol, powiat sejneński	kuźnia w zespole dworskim
26	Szejpiszki, gmina Krasnopol, powiat sejneński	park w zespole dworskim
27	Szejpiszki ,gmina Krasnopol, powiat sejneński	spichrz w zespole dworskim
28	Remieńkiń, gmina Krasnopol, powiat sejneński	chałupa drewniana nr 22
29	Remieńkiń,gmina Krasnopol, powiat sejneński	chałupa drewniana nr 29
30	Remieńkiń,gmina Krasnopol, powiat sejneński	chałupa drewniana nr 31
31	Remieńkiń,gmina Krasnopol, powiat sejneński	spichrz w zagrodzie nr 32
32	Krasne, gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek mieszkalny nr 23
33	Krasne, gmina Krasnopol, powiat sejneński	spichrz w zagrodzie nr 23
34	Krasne, gmina Krasnopol, powiat sejneński	stodoła w zagrodzie nr 23
35	Krasne, gmina Krasnopol, powiat sejneński	chlew w zagrodzie nr 23
36	Żubrówka Nowa, gmina Krasnopol, powiat sejneński	Chałupa drewniana nr 2
37	Żubrówka Nowa, gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek gospodarczy-chlew w zagrodzie nr 2
38	Żubrówka Nowa, gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek gospodarczy stodoła w zagrodzie nr 2
39	Żubrówka Nowa, gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek gospodarczy spichrz w zagrodzie nr 2
40	Żubrówka Nowa, gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek gospodarczy – kurnik w zagrodzie nr 2
41	Żubrówka Nowa, gmina Krasnopol, powiat sejneński	piwnica w zagrodzie nr 2
42	Żubrówka Stara, gmina Krasnopol, powiat sejneński	budynek mieszkalny - chałupa nr
43	Pawłówka, gmina Krasnopol, powiat sejneński	Cmentarz z I wojny światowej

4.2.4. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy znajdują się zabytki archeologiczne. W przeważającej liczbie są to; ślady osadnicze, osady, obozowiska, które są pozostałością począwszy od epoki kamienia jak i czasów nowożytnych. Najbardziej znanym zabytkiem jest Grodzisko pradziejowe zwane „Górą Różańcową” w miejscowości Żubronajcie. Położone jest na wschód od miejscowości, w pobliżu brzegu jeziora Żubrowo. Jest to najwyższe wzniesienie na terenie naszej gminy. Jego granice stanowią, od południa i wschodu droga polna z Żubronajcia

do miejscowości Krasnopol, od zachodu i północy podstawa stoku wzniesienia. Grodzisko jest bardzo cennym zabytkiem archeologicznym, pozostałością osadnictwa plemion bałtyjskich we wczesnej epoce żelaza (IV-I wiek p.n.e.). Stanowi centrum kompleksu osadniczego z tego okresu, jest bardzo istotnym elementem krajobrazu kulturowego naszej gminy. Wykaz zabytków archeologicznych stanowi załącznik nr 2 do Programu.

4.2.5. Zabytki ruchome

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków stanowią wystrój plastyczny i wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Przemienienia Pańskiego w Krasnopolu. Zostały wpisane do rejestru zabytków dawnego województwa suwalskiego decyzją WKZ z dnia 20 lutego 1987 r. KL.WKZ-533/46/87 pod Nr rejestru zabytków B-317 (stary nr. rejestru B-46). Zabytkami są ołtarze główny i boczne, rzeźby i obrazy zdobiące ołtarze.

Poniższa tabela przedstawia wykaz zabytków ruchomych

Lp.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Opis zabytku
1	Ołtarz Główny	2 połowa XIX	Drewniany, polichromowany, architektoniczny
2	Ołtarze boczne	2 poł. XIX w.	Drewniany, polichromowany, architektoniczny
3	Obraz Przemienienie Pańskie umieszczony w ołtarzu głównym	1816 r.	plótno olejowe o wym. 185x85 cm.
4	Rzeźba Św. Piotr rzeźba ustawiona w ołtarzu głównym	2 poł. XIX	w. drewniano, polichromia wys. 102 cm.
5	Rzeźba Św. Paweł rzeźba ustawiona w ołtarzu głównym	2 poł. XIX w.	drewniano, polichromia wys. 102 cm.
6	Rzeźba Św. Chrystus rzeźba ustawiona w zwieńczeniu ołtarza głównego	2 poł. XIX w	drewniano, polichromowane, złożone.
7	Chrzcielnica	2 poł. XIX w	drewniano, polichromowane, wys. 335 cm.
8	Obraz Chrzest Chrystusa na zaplecku chrzcielnicy	2 poł. XIX w	plótno olej, wys. 77 cm.
9	Obrazy Droga Krzyżowa (14 sztuk)	2 poł. XIX w	charakter ludowy, plótno, olej wys. 108 x 88

4.2.6 Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Zabytki nieruchome wpisane do Rejestru Zabytków znajdujące się na terenie gminy zostały również ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków stanowi załącznik Nr 1 do Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Krasnopol.

5. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Poniższa tabela zawiera analizę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń uwarunkowań mający istotny wpływ na ochronę zabytków Gminy Krasnopol.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> zabytki i miejsca o charakterze historycznym, stanowią bogate źródło dziedzictwa kulturowego dla regionu, rosnące zainteresowanie zabytkami przez turystów, pielęgnowanie kultury i tradycji poprzez działania gminy, OKSiR, parafii, biblioteki, szkół. 	<ul style="list-style-type: none"> zły stan zachowania znacznej części zabytków, brak wypracowanych programów opieki nad zabytkami w gminach i powiecie, duży koszt rewaloryzacji zabytków i brak środków finansowania tego rodzaju zadań, słaba promocja oraz edukacja dotycząca walorów środowiska kulturowego, słaba infrastruktura turystyczna, niska świadomość społeczna o prawach i obowiązkach właścicieli do należytego utrzymania obiektów historycznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> rozwój agroturystyki, możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł: państwowych, wyznaniowych, UE, zwiększone zainteresowanie organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> pogarszający się stan techniczny zabytków spowodowanych niewłaściwym użytkowaniem, brak środków w budżecie gminy na zabezpieczenie zabytków, niewłaściwe prowadzenie przez właścicieli prywatnych prac budowlanych, konserwatorskich, mała ilość działań mających na celu promocję na rzecz ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zabytków

6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

6.1. Priorytety, kierunki i zadania programu opieki

Priorytet 1. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	
Kierunki działań	Zadania
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ol style="list-style-type: none"> Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w planach zagospodarowania przestrzennego. Włączenie problematyki z zakresu ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych gminy. Uwzględnianie uwarunkowań z zakresu ochrony zabytków wszelkiego rodzaju w innych aktach prawa lokalnego. Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

	<p>5. Merytoryczna pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w tworzeniu wniosków aplikacyjnych ośrodki na odnowę zabytków.</p> <p>6. Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych.</p>
Ochrona układu ruralistycznego w miejscowości Krasnopol	Utrzymanie ładu przestrzennego miejscowości Krasnopol poprzez ochronę historycznie ukształtowanego układu urbanistycznego miejscowości.
Priorytet 2 Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości	
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	<p>1. Rozpowszechnienie informacji na temat obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy.</p> <p>2. Umieszczanie w opracowywanych folderach i broszurach informacji o zabytkach.</p> <p>3. Wspierania poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z właściwym użytkowaniem i utrzymaniem.</p>
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<p>1. Organizacja imprez kulturalnych mających na celu propagowanie tradycji i kultury regionu.</p> <p>2. Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.</p> <p>3. Organizacja i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych.</p> <p>4. Opracowywanie, wydawanie i wspieranie tworzenia publikacji, folderów promocyjnych poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy.</p> <p>5. Włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach.</p> <p>6. Organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajobrazowych, prezentacja najcenniejszych obiektów zabytkowych i ich historii.</p> <p>7. Wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym gminy oraz regionu.</p> <p>8. Informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego gminy.</p>
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	<p>1. Umieszczanie w opracowanych broszurach i folderach informacji na temat szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, wodnych) wykorzystując walory dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.</p> <p>2. Promocja wytworów artystów ludowych na wystawach na różnych szczeblach.</p> <p>3. Promowanie produktów lokalnych (miód, ryby itp.) na targach, wystawach, festynach.</p>

7. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców gminy, w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji

zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Krasnopol wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, społeczne, koordynacji i kontroli.

1. Instrumenty prawne:

Programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, dokumenty wydane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych, uchwały Rady Gminy - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

2. Instrumenty finansowe:

- dotacje,
- dofinansowania.

3. Instrumenty społeczne:

- edukacja i tworzenie świadomości potrzeby istnienia i ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności,
- współpraca z organizacjami społecznymi.

4. Koordynacja i kontrola

Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich,

Uruchomienie podanych instrumentów wymaga od władz i społeczności lokalnej inicjatywy i konkretnych działań, które są prowadzone w wielu sferach działalności, w tym:

- wykorzystanie istniejących przepisów prawnych związanych z polityką ochrony zabytków w celu przygotowania efektywnej polityki ochrony środowiska kulturowego w gminie,
- wykorzystanie regionalnych programów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla realizacji gminnego programu (programy na poziomie powiatu, województwa oraz kraju),
- pozyskiwanie wszelkich dostępnych źródeł finansowania opieki nad zabytkami i realizacji zadań określonych w tym programie,
- włączenie problematyki związanej z opieką nad zabytkami do planistycznych opracowań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym gminy,
- tworzenie opracowań planistycznych odpowiednio dla potrzeb ochrony zabytków oraz sporządzanie analiz i oceny skutków wpływu planowanych działań inwestycyjnych na środowisko kulturowe gminy,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

8. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

a) Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent miasta) zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzać ocena poziomu realizacji gminnego programu uwzględniając: wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania Planu Opieki nad Zabytkami oraz efektywność ich wykonania. Sprawozdanie Wójta Gminy przedstawi Radzie Gminy. Po upływie 4 lat program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

b)

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie, co wiąże się m.in. z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych robót jest jej zadaniem własnym. Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą ubiegać się o ich dofinansowanie ze środków m.in.: Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. O uzyskanie środków można również ubiegać się w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego, Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowisk i Gospodarki Wodnej w Białymstoku oraz osób fizycznych, prawnych i fundacji.

Działania o charakterze strategicznym i ponadregionalnym mogą liczyć na finansowanie z Funduszy Unii Europejskiej, m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego działalność koncentruje się na różnych dziedzinach, m.in. rozwój turystyki oraz inwestycje w dziedzinie kultury.

Wykonanie zadań w zakresie ochrony zabytków finansowane z budżetu gminy będzie realizowane w miarę posiadanych środków finansowych wynikających z bieżących potrzeb związanych z ochroną zabytków zarówno nieruchomości jak i całego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego gminy.

Załącznik nr 1
do Programu Ochrony Zabytków

WYKAZ ZABYTKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp	Miejscowość	Gmina	Nazwa zabytku	Czas powstania	Przynależność administracyjna	Formy ochrony zabytku	Opis zabytku	Fotografia zabytku
1	Aleksandrowo	Krasnopol	chałupa drewniana	1917r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 21.01.1983 r. nr. rej. 321	budynek drewniany mieszkalny	
2	Aleksandrowo	Krasnopol	Piwnica w zagrodzie 26	1917r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 21.01.1983 r. nr. rej. 321	piwnica z około 1917 r	
3	Aleksandrowo	Krasnopol	budynek inwentarski w zagrodzie 26	pocz. XX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 21.01.1983 r. Nr. rej. 321	-----	
4	Aleksandrowo	Krasnopol	Stodoła w zagrodzie 26	pocz. XX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	wpis do rejestru zabytków z dnia 21.01.1983 r. nr. rej. 321	-----	

5	Krasnopol	Krasnopol	układ urbanistyczny	1770 r 1805 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków Nr rejestru -437	Układ przestrzenny Krasnopola, które w latach 1770-1805 posiadało prawa miejskie oparto na siatce prętowej z dwiema prostopadłymi osiami, stanowiącymi odcinki starych traktów. Obecnie zachowany jest pierwotny układ z okresu lokacji	
6	Krasnopol	Krasnopol	wiata nad studnią	1941 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	wpis do rejestru z dnia 9.02.1980 r. zabytków nr. rej. – 49	Obiekt drewniany z dwuspadowym daszkiem krytym wiórami na czterech słupach.	
7	Krasnopol	Krasnopol	Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego	1862 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 17.08.1992 r. nr rejestru -916	Kościół murowany klasycystyczny	
8	Krasnopol	Krasnopol ul	Kaplica św. Agaty	Połowa XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 17.08.1992 r. nr rejestru -916	Drewniana kaplica z połowy IX wieku kształt dachu w typie „polskim” zwieńczona drewnianą rzeźbą Św. Agaty. – cenny obiekt budownictwa ludowego	

9	Krasnopol	16-503 Krasnopol	Cmentarz parafialny rzym-katolicki	-	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Rej. zab. - 635	Cmentarz rzymsko-katolicki położony ok. 0,5 km. na pod. Od kościoła i ok. 0,1 km na zachód od drogi Krasnopol – Pogorzelec. Obiekt jest ważnym elementem wzbogacającym miejskowy krajobraz kulturowy. Znaczne wartości zabytkowe i historyczne reprezentują nagrobki pochodzące z k. XIX w	
10	Krasnopol 25	Krasnopol	budynek mieszkalny- plebania	poł XX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny – 1666	Budynek mieszkalny, drewniany	
11	Krasnopol 22	Krasnopol	organistówka	poł XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	nr. ewidencyjny – 1664	Drewniany budynek mieszkalny z połowy IX wieku	
12	Krasnopol 23	Krasnopol	stolarnia- wiatrak	1933 r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny 313	Budynek drewniany po byłej stolarni	

13	Krasnopol 27	Krasnopol	chałupa	1922 r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny – 314	Budynek mieszkalny – chałupa	
14	Krasnopol	Krasnopol	Obora w zagrodzie 27	1922 r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny – 315	Drewniany budynek gospodarczy – obora	
15	Krasnopol	Krasnopol	szkoła	1924 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny 317	Budynek drewniany po byłej szkole	
16	Krasnopol	Krasnopol	cmentarz żydowski	----	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr. ewidencyjny zab. cment. 73	Cmentarz żydowski	
17	Krasnopol	Krasnopol	Budynek drewniany - chałupa	1916-1927	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny – 318	Budynek drewniany mieszkalny	

18	Romanowce	Krasnopol	Spichlerz w zagrodzie nr 33	1911 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny 704	Budynek gospodarczy-spichlerz	
19	Romanowce	Krasnopol	Stodoła w zagrodzie nr 36	II poł XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny – 705	Stodoła drewniana	
20	Romanowce 36	Krasnopol	chałupa	1932 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr. ewidencyjny 706	Chałupa drewniana	
21	Romanowce	Krasnopol	stodoła chlew zagrodzie nr 36	1932 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny 707	Budynek gospodarczy stodoła	
22	Romanowce 40	Krasnopol	chałupa	II poł XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewidencyjny – 704	Budynek mieszkalny drewniany	

23	Szejpiszki	Krasnopol	spichrz w zespole dworskim		woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków rej. zab.336	Drewniany z przełomu XIX i XX w.	
24	Szejpiszki	Krasnopol	park w zespole dworskim		woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków rej. zab.336	Pozostałości parku krajobrazowego	
25	Szejpiszki	Krasnopol	dwór	Początek XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków rej. zab.336	Dwór murowany, jednokondygnacyjny, na planie litery L	
26	Szejpiszki	Krasnopol	kuźnia	2 poł. XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków Nr ewidencyjny – 833, rej. zab.336	Kuźnia drewniana	
27	Remieńkiń 22	Krasnopol	Chałupa drewniana		woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r nr rejestru -173	Budynek drewniany, szerokofrontowy dwutraktowy o wieńcowej konstrukcji ścian zwęglowanych na rybi ogon	
28	Remieńkiń 32	Krasnopol	Spichrz w zagrodzie nr 32		woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r. nr rejestru -171	Drewniany, szerokofrontowy z II poł. XIX w,	

29	Remieńkiń 29	Krasnopol	chałupa	1929 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r. nr rejestru -171	Budynek mieszkalny z 1929 r drewniany, szerokofrontowy, dwutraktowy o wieńcowej konstrukcji ścian zwęglowanych na „rybi ogon” z dwuspadowym dachem krytym blachą, posiadający bogate zdobnictwo elewacji	
30	Remieńkiń 31	Krasnopol	chałupa	1921 r	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków Nr rejestru -172	Budynek mieszkalny z 1921 r drewniany, szerokofrontowy, dwutraktowy o wieńcowej konstrukcji ścian zwęglowanych na „rybi ogon” z dwuspadowym Remieńkiń 29dachem krytym słomą, posiadający zdobnictwo elewacji	
31	Żubrówka Nowa 2	Krasnopol	budynek mieszkalny- chałupa	Ok. poł XIX w	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 13.04.1979 r. Nr rejestru -24	Chałupa drewniana, osymetryczna o dachu dwuspadowym, posiadająca detale architektoniczne, konstrukcja ścian wieńcowa, zbudowana w II ćw. XIX wieku.	
32	Żubrówka Nowa 2	Krasnopol	budynek gospodarczy- chlew	II poł XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 13.04.1979 r. Nr rejestru -24	Chlew drewniany , szerokofrontowy, kryty gontem	
33	Żubrówka Nowa	Krasnopol	budynek gospodarczy stodoła	II poł XIX w	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 13.04.1979 r. Nr rejestru -24	Stodoła drewniana , szerokofrontowa, jednoklepkowa, wzniesiona w konstrukcji wieńcowej w 1871 r.	

34	Żubrówka Nowa	Krasnopol	budynek gospodarczy spichlerz	XX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 13.04.1979 r. Nr rejestru -24	Spichlerz szerokofrontowy, podcieniowy. Dach dwuspadowy . kryty gontem. Zbudowany z gliny w latach 20 XX wieku	
35	Żubrówka Nowa	Krasnopol	budynek gospodarczy - kurnik	XX w.	woj. Podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 13.04.1979 r. Nr rejestru -24	Kurnik symetryczny, szerokofrontowy. Ściany z gliny oraz z desek. Dach jednospadowy kryty gontem. Zbudowany w latach 20 XX wieku	
36	Żubrówka Nowa	Krasnopol	piwnica	II poł. XIX w.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 13.04.1979 r. Nr rejestru – 24	Piwnica murowana, cynowa, zagłębiona w ziemi na planie prostokąta z II połowy XX wieku.	
37	Krasnopol	Krasnopol	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	---	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	wpis do rejestru z dnia 11.01.1989 r. nr. rej.-635	Cmentarz posiada wartości przyrodnicze / starodrzew/ zabytkowe nagrobki z 2 poł. XIX w. i 1 ćw. XX w. i krajobrazowe.	
	Krasnopol	Krasnopol	Cmentarz Parafialny rzymsko-katolicki		woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	wpis do rejestru z dnia 11.01.1989 r. nr. rej.-634		

38	Smolany Dąb	Krasnopol	Cmentarz z I wojny światowej	I wojna światowa	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków nr. ewidencyjny 71 Nr rejestru -326	Cmentarz z I wojny światowej, na którym spoczywa 412 w tym 95 żołnierzy Armii Niemieckiej i 317 żołnierzy Armii Rosyjskiej.	
39	Żubronajcie	Krasnopol	Grodzisko pradziejowe zwane „Różnicową Górą”	----	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	wpis do rejestru zabytków nr. 20	Granice terenu zabytkowego stanowią od południa i wschodu droga polna z Żubronajć do Krasnopolu, będąca jednocześnie południowa i wschodnia granica działki nr 19 obrębu Żubronajcie, od zachodu i północy- podstawa stoku wzniesienia. Grodzisko pradziejowe w Żubronajciach jest bardzo cennym obiektem archeologicznym, pozostałością osadnictwa plemion bałtyjskich we wczesnej epoce żelaza (IV-I wiek p.n.e). Stanowi ono centrum kompleksu osadniczego z tego okresu, jest bardzo istotnym elementem krajobrazu kulturowego Suwalszczyzny	
40	Krasne	Krasnopol	Budynek mieszkalny nr 23	z 1920 r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r. Nr. rejestr. 174	Budynek drewniany szerokofrontowydwutraktowy z dwuspadowym dachem krytym słomą	-----
41	Krasne	Krasnopol	Spichrz w zagrodzie nr 32	z 1910 r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r. Nr. rejestr. 174	drewniany, szerokofrontowy z podcieniem wspartym dachem dwuspadowym kryta słomą	-----

42	Krasne	Krasnopol	stodoła w zagrodzie nr 32	z 1910 r.	woj. Podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r. Nr. rejestr. 174	drewniana, szerokofrontowa, dwuspadowa	-----
43	Krasne	Krasnopol	chlew	z 1918 r.	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Wpis do rejestru zabytków z dnia 2.06.1981 r. Nr. rejestr. 174	drewniana, szerokofrontowa, dwuspadowa kryty słomą	-----
44	Pawłówka	Krasnopol	Cmentarz z I wojny światowej	Okres I wojny światowej	woj. podlaskie pow. sejneński gm. Krasnopol	Nr ewid. zab. cment – 71 Nr rej. 326	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	

Załącznik nr 2
do Programu Opieki nad Zabytkami
Gminy Krasnopol

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH GMINY KRASNOPOL

Lp.	Nr stanowiska na obszarze	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja	Datowanie
OBSZAR 15-86					
1	8	Krucieniszki gmina Krasnopol	1	osada	średniowiecze-okres nowożytny
2	12	Rudawka gmina Krasnopol	1	punkt osadniczy	średniowiecze
3	13	Rudawka gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	epoka kamienia
4	14	Rudawka gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	paleolit?
5	15	Rudawka gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze?
				śląd osadniczy	średniowiecze – okres nowożytny
6	16	Rudawka gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	późne średniowiecze – okres nowożytny
7	17	Rudawka gmina Krasnopol	6	obozowisko	paleolit
				śląd osadniczy	średniowiecze
OBSZAR 15-87					
1	4	Szejpizki gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	epoka kamienia
2	5	Murowany Most gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze
3	6	Murowany Most gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	okres wędrówki ludów? k. zachodniobałtyjska
4	7	Romanowce gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	mezolit
5	9	Szejpizki gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	późne średniowiecze – okres nowożytny
6	10	Murowany Most gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	późne średniowiecze – okres nowożytny
OBSZAR 16-86					
1	1	Orlinek gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	neolit, k. ceramiki sznurowej
2	2	Krucieniszki gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	neolit-kultury strefy leśnej?
3	3	Piotrowa Dąbrowa gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	neolit

4	4	Żubronajcie gmina Krasnopol	1	grodzisko	wczesna epoka żelaza
5	5	Żubronajcie gmina Krasnopol	2	osada nr 1	wczesna epoka żelaza i okres późnorzymski
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
6	6	Żubronajcie gmina Krasnopol	3	osada nr 1	wczesna epoka żelaza i okres późnorzymski
7	7	Żubronajcie gmina Krasnopol	4	cmentarzysko	kres wędrówki ludów k. sudowska
8	8	Żubronajcie gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	poźny okres rzymski okres wędrówki ludów k. sudowska
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze k. jaćwieska?
9	9	Jegleniszki gmina Krasnopol	1	obozowisko	neolit?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
10	10	Jegleniszki gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
11	11	Jegleniszki gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	poźny neolit k. ceramiki sznurowej/
				śląd osadniczy czy	starożytność
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
12	12	Czarna Buchta gmina Krasnopol	1	obozowisko	wczesne średniowiecze k. jaćwieska?
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
13	13	Czarna Buchta gmina Krasnopol	2	osada	średniowiecze-okres nowożytny
14	14	Czarna Buchta gmina Krasnopol	3	obozowisko	wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
15	15	Czarna Buchta gmina Krasnopol	4	osada	średniowiecze-okres nowożytny
16	16	Czarna Buchta gmina Krasnopol	5	osada	średniowiecze-okres nowożytny
17	17	Czarna Buchta gmina Krasnopol	1	osada	średniowiecze-okres nowożytny
18	18	Jegliniec gmina Krasnopol	1	osada	średniowiecze-okres nowożytny
19	19	Jegliniec gmina Krasnopol	2	obozowisko	neolit?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny

20	20	Jegliniec gmina Krasnopol	3	osada	średniowiecze-okres nowożytny
21	21	Pojezierze gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	starożytność
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
22	22	Pojezierze gmina Krasnopol	2	obozowisko	neolit
				śląd osadniczy	późny okres rzymski okres wędrówki ludów k. sudowska
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
23	23	Remieńki gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	starożytność
				osada	późny okres rzymski okres wędrówki ludów k. sudowska
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
24	24	Jegliniec gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	epoka kamienia
25	25	Piotrowa Dąbrowa gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
26	26	Jegliniec gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	późny okres rzymski okres wędrówki ludów k. sudowska
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
27	27	Jegliniec gmina Krasnopol	6	śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
28	28	Jegliniec gmina Krasnopol	7	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
29	29	Jegliniec gmina Krasnopol	8	śląd osadniczy	starożytność
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
30	30	Jegliniec gmina Krasnopol	9	osada	średniowiecze-okres nowożytny
31	31	Jegliniec gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
32	32	Krasnopol gmina in situ	3	śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
33	33	Wysoka Góra gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	średniowiecze
34	34	Wysoka Góra gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny

35	35	Królówek gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
36	36	Królówek gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	starożytność
37	37	Krasnopol gmina in situ	4	śląd osadniczy	wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	późny okres rzymski k. sudowska
38	39	Piotrowa Dąbrowa gmina Krasnopol	3	osada	średniowiecze-okres nowożytny
39	40	Jegłówek gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
40	41	Jegłówek gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	średniowiecze
41	42	Gremzdel gmina Krasnopol	1	osada	średniowiecze-okres nowożytny
				śląd osadniczy	XVII-XZVIII w.
42	43	Gremzdel gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
43	44	Czarna Buchta gmina Krasnopol	6	śląd osadniczy	epoka brązu
				śląd osadniczy	późny okres rzymski- wczesne średniowiecze k. sudowska lub k. jaćwieska
44	45	Czarna Buchta gmina Krasnopol	7	śląd osadniczy	epoka kamienia
45	46	Czarna Buchta gmina Krasnopol		obozowisko	mezolit
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze k. jaćwieska
46	47	Czarna Buchta gmina Krasnopol	9	osada	średniowiecze-okres nowożytny
47	48	Czarna Buchta gmina Krasnopol	10	śląd osadniczy	neolit
48	49	Czarna Buchta gmina Krasnopol	11	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze?
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
49	50	Jegleniszki gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
50	51	Jegłówek gmina Krasnopol	4	osada	średniowiecze-okres nowożytny
51	52	Gremzdel gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?

52	53	Czarna Buchta gmina Krasnopol	12	osada	mezolit
				śląd osadniczy	starożytność
53	54	Krasnopol Gmina in situ	6	śląd osadniczy	epoka brązu
54	55	Remieńkiń gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				śląd osadniczy	okres nowożytny
55	56	Żubronajcie Gmina Krasnopol	7	osada	średniowiecze-okres nowożytny
56	57	Żubronajcie Gmina Krasnopol	8	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
57	58	Krasnopol Gmina in situ	7	śląd osadniczy	epoka kamienia
58	59	Jegleniszki gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	epoka kamienia
59	60	Krasnopol Gmina in situ	8	osada	średniowiecze-okres nowożytny
OBSZAR 16-87					
1	1	Krasnopol gmina in situ	1	znalezisko luźne	neolit
2	2	Krasnopol gmina in situ	2	znalezisko luźne	XVI-XVIII w.
3	11	Romanowce Gmina Krasnopol	1	osada	średniowiecze
4	12	Romanowce Gmina Krasnopol	2	osada	średniowiecze
5	13	Romanowce Gmina Krasnopol	4	osada	średniowiecze-okres nowożytny
6	14	Romanowce Gmina Krasnopol	5	osada	średniowiecze
7	15	Romanowce Gmina Krasnopol	6	osada	średniowiecze-okres nowożytny
8	16	Romanowce Gmina Krasnopol	7	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
9	17	Romanowce gmina Krasnopol	8	obozowisko	paleolit-neolit
10	18	Stabieńszczyzna gmina Krasnopol	1	obozowisko	neolit-wczesna epoka brązu
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
11	19	Stabieńszczyzna gmina Krasnopol	2	obozowisko	epoka kamienia (neolit?)
				śląd osadniczy	okres prądziejowy
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres

					nowożytny
12	20	Michnowce gmina Krasnopol	2	osada	średniowiecze-okres nowożytny
13	21	Murowany Most gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	okres nowożytny
				śląd osadniczy	okres nowożytny
14	22	Murowany Most gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	epoka kamienia
15	23	Rutka Pachuckich gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
16	24	Romanowce gmina Krasnopol	9	śląd osadniczy	paleolit?
				osada	okres nowożytny
17	25	Michnowce gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	neolit-wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	okres nowożytny
18	26	Michnowce gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	epoka kamienia
19	27	Michnowce gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	epoka kamienia
20	28	Michnowce gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
21	29	Michnowce gmina Krasnopol	6	osada	średniowiecze
22	30	Michnowce gmina Krasnopol	7	osada	średniowiecze-okres nowożytny
23	31	Romanowce gmina Krasnopol	10	osada	średniowiecze-okres nowożytny
24	32	Romanowce gmina Krasnopol	11	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	Średniowiecze
25	33	Romanowce gmina Krasnopol	12	śląd osadniczy	neolit?
26	34	Romanowce gmina Krasnopol	13	śląd osadniczy	epoka kamienia
27	35	Romanowce gmina Krasnopol	14	osada	średniowiecze-okres nowożytny
28	36	Romanowce gmina Krasnopol	15	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
29	37	Romanowce gmina Krasnopol	16	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
30	38	Romanowce gmina Krasnopol	17	śląd osadniczy	epoka kamienia
31	47	Michnowce gmina Krasnopol	8	śląd osadniczy	epoka kamienia

32	48	Michnowce gmina Krasnopol	9	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	neolit- wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	średniowiecze
33	49		3	obozowisko	neolit- wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
34	50	Michnowce gmina Krasnopol	10	śląd osadniczy	średniowiecze
35	51	Michnowce gmina Krasnopol	11	obozowisko	neolit- wczesna epoka brązu
				osada	okres rzymski okres wędrowki ludów k. sudowska
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	średniowiecze-okres nowożytny
36	53	Michnowce gmina Krasnopol	12	obozowisko	neolit- wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
37	54	Michnowce gmina Krasnopol	13	śląd osadniczy	paleolit
				śląd osadniczy	średniowiecze-okres nowożytny
38	55	Stabieńszczyzna gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	średniowiecze
39	56	Stabieńszczyzna gmina Krasnopol	5	osada	średniowiecze-okres nowożytny
OBSZAR 17-86					
1	24	Remieńki gmina Krasnopol	1	osada	mezolit
				osada	okres rzymski
2	25	Remieńki gmina Krasnopol	2	osada	epoka kamienia
3	26	Aleksandrowo gmina Krasnopol	1	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
4	27	Aleksandrowo gmina Krasnopol	2	osada	neolit
				osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
5	28	Aleksandrowo gmina Krasnopol	3	osada	
				osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)

6	29	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	1	osada	średniowiecze
				osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
7	30	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	2	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
8	31	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	3	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
9	32	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	4	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
10	33	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	5	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
				osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
11	34	Krasnopol gmina in situ	1	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
12	35	Krasne gmina Krasnopol	1	osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
13	36	Maćkowa Ruda gmina Krasnopol	1	osada	Epoka kamienia
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
OBSZAR 17-87					
1	3	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	6	śląd osadniczy	epoka kamienia
2	4	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	7	śląd osadniczy	epoka kamienia
3	5	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	8	śląd osadniczy	epoka kamienia
4	6	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	9	śląd osadniczy	epoka kamienia
5	7	Gremzdy Polskie gmina Krasnopol	10	śląd osadniczy	mezolit? kundajski krąg kulturowy?
6	8	Buda Ruska gmina Krasnopol	18	śląd osadniczy	epoka kamienia
7	9	Buda Ruska gmina Krasnopol	19	śląd osadniczy	epoka kamienia
8	10	Buda Ruska gmina Krasnopol	20	śląd osadniczy	epoka kamienia
9	11	Buda Ruska gmina Krasnopol	21`	śląd osadniczy	epoka kamienia
10	12	Buda Ruska gmina Krasnopol	22	śląd osadniczy	epoka kamienia
11	13	Łopuchowo gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	epoka kamienia
12	14	Łopuchowo gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	epoka kamienia
13	15	Łopuchowo gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
14	17	Łopuchowo gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	epoka kamienia

15	18	Łopuchowo gmina Krasnopol	5	obozowisko	mezolit? kundajski krąg kulturowy?
16	19	Żłobin gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	epoka kamienia
				osada	wczesna epoka żelaza
				śląd osadniczy	okres rzymski- okres wędrówek ludów k. sudowska
				śląd osadniczy	okres nowożytny
17	20	Żłobin gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	mezolit – epoka żelaza
				śląd osadniczy	okres nowożytny
18	21	Żłobin gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	późny paleolit
				śląd osadniczy	neolit – wczesna epoka brązu
19	22	Żłobin gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	epoka kamienia
20	23	Pawłówka gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	epoka kamienia
21	24	Pawłówka gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	epoka kamienia
22	25	Pawłówka gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	mezolit- epoka żelaza
23	26	Pawłówka gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	epoka kamienia
24	27	Krasnopol gmina in situ	10	śląd osadniczy	epoka kamienia
25	28	Krasnopol gmina in situ	11	śląd osadniczy	epoka kamienia
26	29	Krasnopol gmina in situ	12	śląd osadniczy	epoka kamienia
27	30	Krasnopol gmina in situ	13	śląd osadniczy	epoka kamienia
28	32	Głuszyn gmina Krasnopol	10	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit-wczesna epoka brązu
				śląd osadniczy	okres rzymski- okres wędrówek ludów k. sudowska
				śląd osadniczy	okres nowożytny
29	33	Głuszyn gmina Krasnopol	11	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit – epoka żelaza
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
30	34	Głuszyn gmina Krasnopol	12	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				śląd osadniczy	okres nowożytny

31	35	Głuszyn gmina Krasnopol	13	śląd osadniczy	mezolit – epoka żelaza
32	36	Głuszyn gmina Krasnopol	14	śląd osadniczy	Późny paleolit
				obozowisko-osada	epoka kamienia
				śląd osadniczy	pradziejowa
				śląd osadniczy	średniowiecze
33	37	Głuszyn gmina Krasnopol	15	obozowisko-osada	epoka kamienia
34	38	Głuszyn gmina Krasnopol	16	śląd osadniczy	mezolit – epoka żelaza
35	39	Głuszyn gmina Krasnopol	17	obozowisko-osada	epoka kamienia
36	40	Głuszyn gmina Krasnopol	18	śląd osadniczy	mezolit – epoka żelaza
37	41	Głuszyn gmina Krasnopol	19	śląd osadniczy	Późny paleolit
				śląd osadniczy	okres rzymski- okres wędrówek ludów k. sudowska
38	42	Głuszyn gmina Krasnopol	20	śląd osadniczy	epoka kamienia
39	43	Głuszyn gmina Krasnopol	21	śląd osadniczy	epoka kamienia
40	44	Krasnopol gmina in situ	13	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
41	45	Krasnopol gmina in situ	14	obozowisko	późny paleolit
42	46	Krasnopol gmina in situ	15	śląd osadniczy	epoka kamienia
43	47	Krasnopol gmina in situ	16	obozowisko	późny paleolit
44	48	Krasnopol gmina in situ	17	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	okres rzymski- okres wędrówek ludów k. sudowska
OBSZAR 18-86					
1	2	Rosochaty Róg Gmina Krasnopol	1	osada	mezolit
2	3	Maćkowa Ruda Gmina Krasnopol	1	osada	mezolit
3	4	Maćkowa Ruda Gmina Krasnopol	2	osada	mezolit
4	5	Maćkowa Ruda Gmina Krasnopol	3	osada	mezolit
5	6	Maćkowa Ruda Gmina Krasnopol	4	osada	mezolit
				6osada	okres wpływów rzymskich
6	7	Wioseczka Gmina Krasnopol	1	osada	paleolit

OBSZAR 18-87					
1	17	Maćkowa Ruda Gmina Krasnopol	6	śląd osadniczy	epoka kamienia
2	18	Buda Ruska Gmina Krasnopol	1	obozowisko	epoka kamienia
				osada	późne średniowiecze- okres nowożytny
3	19	Buda Ruska Gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	epoka nieokreślona
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze k. jaćwieska
				osada	okres nowożytny
4	20	Buda Ruska Gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	epoka kamienia
5	21	Buda Ruska Gmina Krasnopol	4	obozowisko	epoka kamienia
6	24	Buda Ruska Gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	późny paleolit
				obozowisko	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
				śląd osadniczy	epoka nieokreślona
				śląd osadniczy	okres nowożytny
7	25	Buda Ruska Gmina Krasnopol	6	śląd osadniczy	epoka nieokreślona
8	26	Buda Ruska Gmina Krasnopol	7	obozowisko	epoka kamienia
				obozowisko-osada	mezolit-epoka żelaza
9	27	Buda Ruska Gmina Krasnopol	8	śląd osadniczy	epoka kamienia
10	28	Buda Ruska Gmina Krasnopol	9	śląd osadniczy	epoka kamienia
11	29	Buda Ruska Gmina Krasnopol	10	śląd osadniczy	neolit -wczesna epoka brązu
12	30	Buda Ruska Gmina Krasnopol	11	śląd osadniczy	epoka kamienia
13	31	Buda Ruska Gmina Krasnopol	12	śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
14	32	Buda Ruska Gmina Krasnopol	13	śląd osadniczy	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
15	33	Buda Ruska Gmina Krasnopol	14	śląd osadniczy	epoka kamienia
16	34	Buda Ruska Gmina Krasnopol	15	śląd osadniczy	epoka kamienia
17	35	Buda Ruska Gmina Krasnopol	16	śląd osadniczy	epoka kamienia
18	36	Buda Ruska Gmina Krasnopol	17	śląd osadniczy	późny neolit krąg kultur z liściakami
19	38	Jeziorki Gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	epoka kamienia
20	42	Jeziorki Gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	epoka kamienia
21	49	Jeziorki Gmina Krasnopol	3	śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza

22	50	Jeziorki Gmina Krasnopol	4	obozowisko	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit
				śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
				śląd osadniczy	okres rzymski-okres wędrowek ludów
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadniczy	późne średniowiecze
23	51	Jeziorki Gmina Krasnopol	5	śląd osadniczy	mezolit wczesna epoka brązu
				osada?- cmentarzysko?	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
24	52	Jeziorki Gmina Krasnopol	6	obozowisko	Późny paleolit mezolit
25	55	Jeziorki Gmina Krasnopol	7	śląd osadniczy	epoka kamienia
26	56	Głuszyn Gmina Krasnopol	1	śląd osadniczy	epoka kamienia
27	57	Głuszyn Gmina Krasnopol	2	śląd osadniczy	epoka kamienia
28	58	Głuszyn Gmina Krasnopol	3	obozowisko	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit k. janistawaska
				śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
				śląd osadniczy	neolit-wczesna epoka brązu
29	59	Głuszyn Gmina Krasnopol	4	śląd osadniczy	późny paleolit – mezolit
				śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
30	60	Jeziorki Gmina Krasnopol	8	śląd osadniczy	epoka kamienia
31	61	Jeziorki Gmina Krasnopol	9	śląd osadniczy	późny paleolit – mezolit
				śląd osadniczy	epoka kamienia, epoka żelaza
				osada	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
				osada	okres nowożytny
32	62	Jeziorki Gmina Krasnopol	10	śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
33	63	Jeziorki Gmina Krasnopol	11	obozowisko	epoka kamienia
				śląd osadniczy	mezolit-epoka żelaza
				śląd osadniczy	okres nowożytny
34	64	Głuszyn Gmina Krasnopol	5	obozowisko	późny paleolit
				śląd osadniczy	epoka kamienia
35	65	Głuszyn Gmina Krasnopol	6	obozowisko	późny paleolit

36	66	Głuszyn Gmina Krasnopol	7	śląd osadniczy	późny paleolit
				śląd osadniczy	mezolit – wczesna epoka brązu
37	67	Głuszyn Gmina Krasnopol	8	obozowisko	późny paleolit
				śląd osadniczy	wczesne średniowiecze? k. jaćwieska?
38	68	Głuszyn Gmina Krasnopol	9	obozowisko	epoka kamienia
39	69	Jeziorki Gmina Krasnopol	12	Cmentarz?	okres nowożytny
OBSZAR 19-86					
	2	Czerwony Krzyż Gmin Krasnopol	1	osada	XVI-XVII w.